

Verplaatsingsgedrag van bijzondere weggebruikers

VSV Themadag: Bijzondere weggebruikers

An Neven, onderzoeker IMOB, Universiteit Hasselt

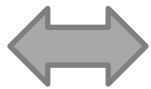
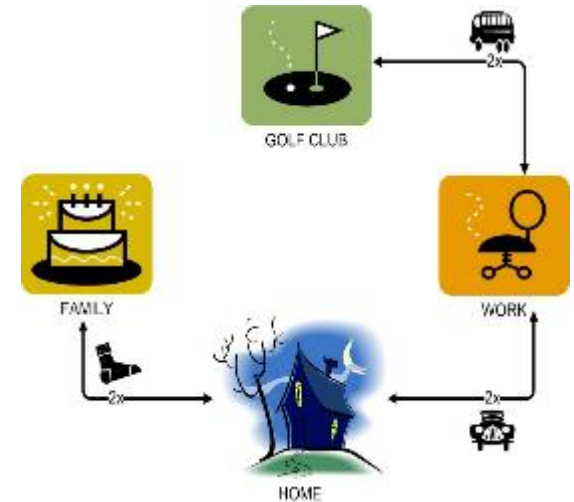

Overzicht presentatie

- Mobiliteit als basisvoorwaarde
- Verplaatsingsgedrag van bijzondere weggebruikers
 - Personen met beperking (Multiple Sclerose)
 - Ouderen
- Ervaren problemen
& noden/wensen op vlak van vervoer

Mobiliteit als basisvoorwaarde

- Mobiliteit als basisvoorwaarde voor deelname aan maatschappelijke leven
 - Economisch – verplaatsen naar werk, e.a.
 - Sociaal – bezoeken van familie/vrienden, e.a.
 - Recreatief – beoefenen vrijetijdsactiviteit, e.a.
 - Persoonlijke doelstellingen

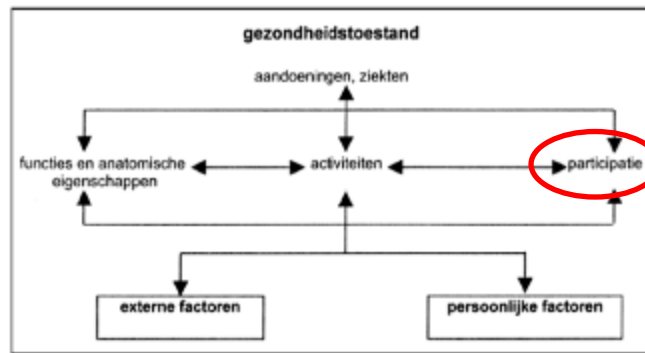
Vervoersarmoede

- Socio-economisch, financieel, geografisch, **gezondheidstoestand**,...
- Gevolgen voor individu & voor samenleving

Mobiliteit als basisvoorwaarde

- Participatie (ICF-framework WHO)
 - Interactie tussen gezondheidstoestand & contextuele factoren

ICF: International Classification of Functioning, Disability and Health

Monitoren van mobiliteit & onderliggende factoren?

- Benchmarking voor verschillende type/ernst van beperking
- Uitwerken van interventies om verplaatsingsmogelijkheden ↑
- Ondersteuning van verschillende niveaus:
 - ✓ Patiënten: gepersonaliseerde feedback (self-management)
 - ✓ Artsen: risicodetectie-indicatoren, opvolging van interventie
 - ✓ Gezondheidsinstanties: geaggregeerde data i.k.v. beleidsontwikkeling

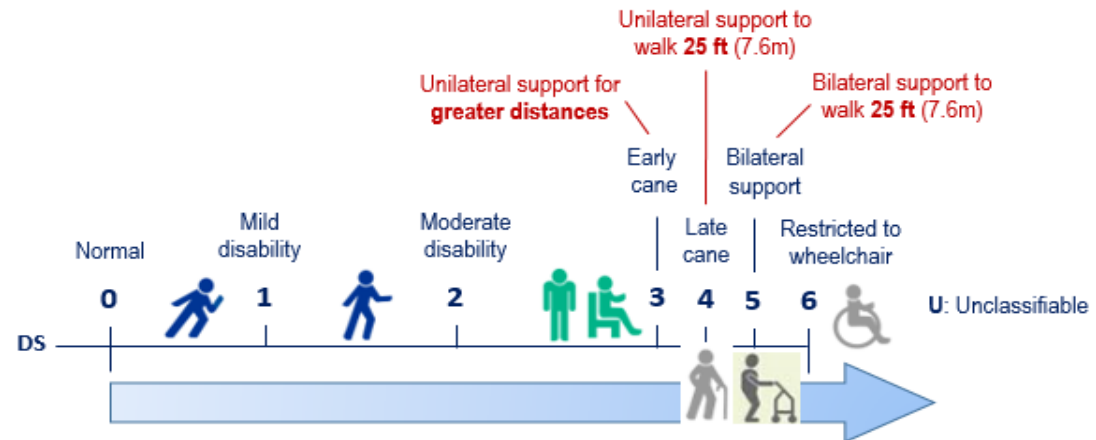
Meten van verplaatsingsgedrag

- Afgeleide van activiteiten
- Meten van verplaatsingsgedrag
 - Papier-en-pen verplaatsingsdagboekjes
 - GPS tracking toestelletjes
 - Nieuwe technologieën: smartphone-applicaties

Verplaatsingsgedrag van PMB - PmMS

- Personen met Multiple Sclerose (n=108)
 - Neurodegeneratieve ontstekingsziekte van centrale zenuwstelsel
 - Progressief verloop, zowel jonge/oudere personen, wel/niet (werk)actief
 - Multidimensionale symptomen

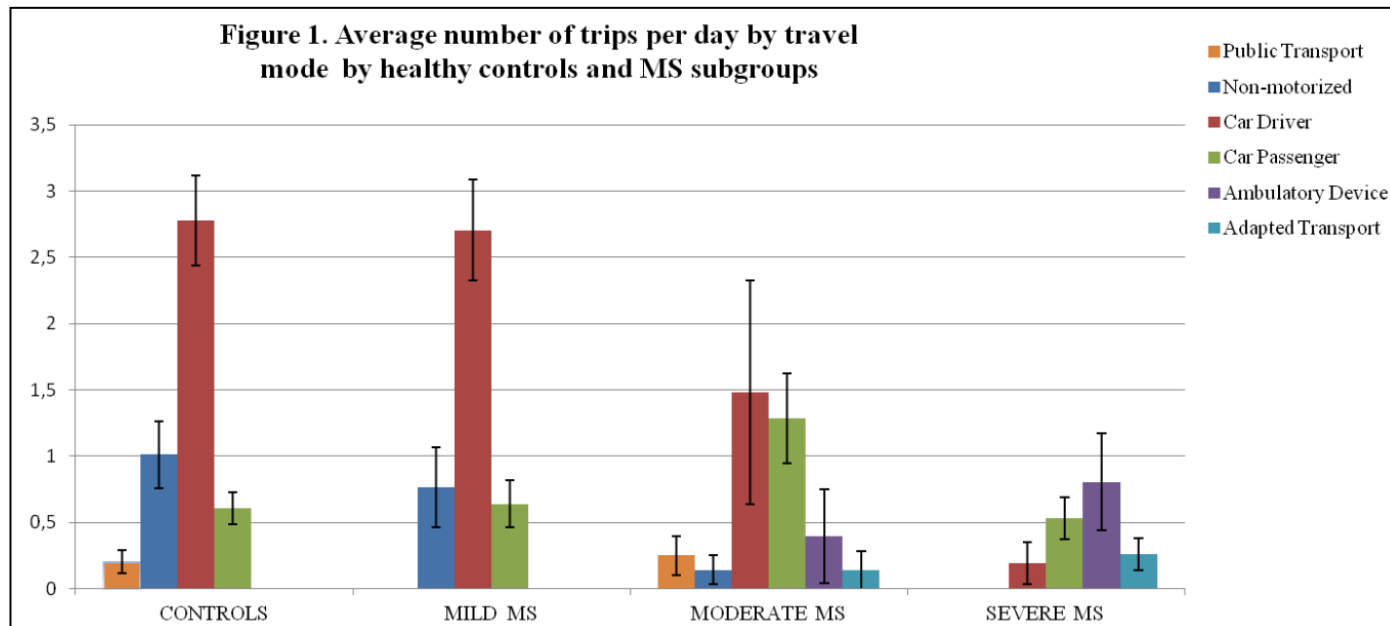

- Multidisciplinaire datacollectie
 - Verplaatsingsgedrag: dagboekjes & GPS
 - Gezondheidstoestand: klinische testen en standaardvragenlijsten
 - Contextuele persoonlijke & externe factoren

Verplaatsingsgedrag van PMB - PmMS

■ Vervoerswijzekeuze

- Personen met milde MS zelfde karakteristieken als gezonde controlepersonen
- Gematigde en ernstige MS: minder gebruik van niet-gemotoriseerde vervoerswijzen, zelfstandig autorijden wordt moeilijker

- Zelflimiterend gedrag: weersomstandigheden, tijdstip, bekende routes

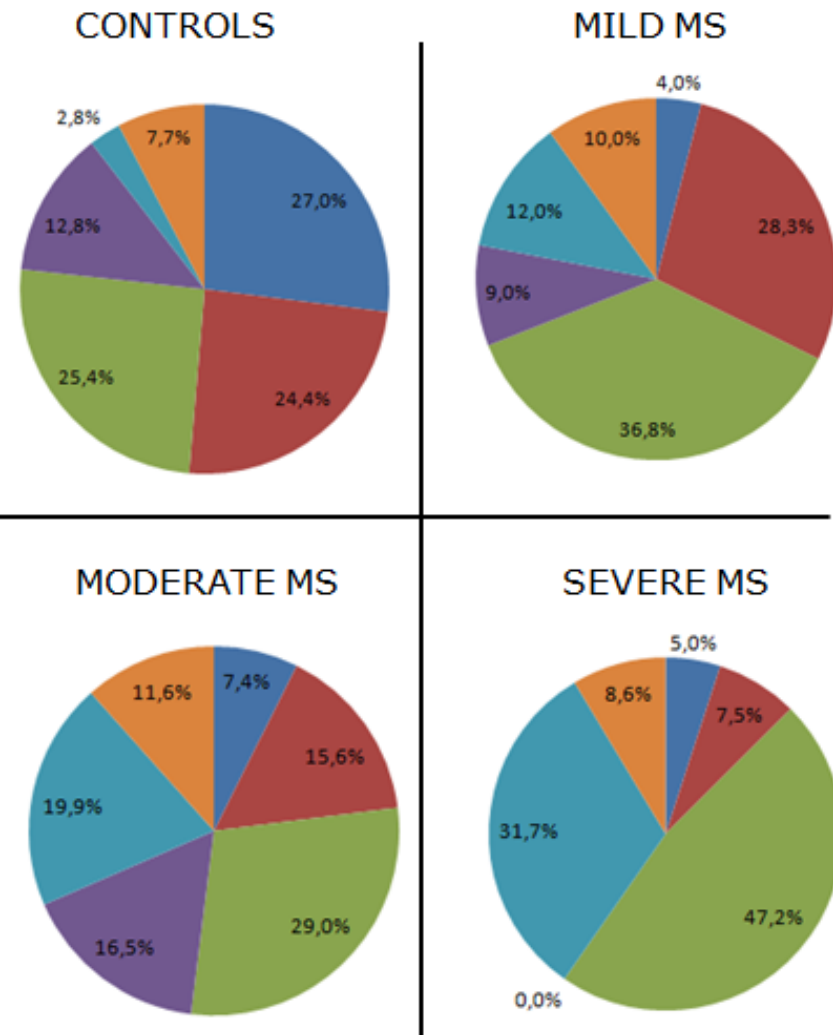
Verplaatsingsgedrag van PMB - PmMS

Activiteitstype

- Personen met milde MS: sociaal & vrije tijd als 'tijdsverdrijf'
- Terugkerende trips i.k.v. persoonlijke verzorging
bv. fitness, kinesist, revalidatie

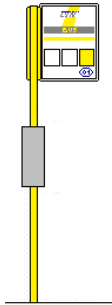
Andere significante verschillen

- Aantal trips/activiteiten
- Aantal personen
- Afstand van trips
- Duurtijd van activiteiten

Verplaatsingsgedrag van PMB - PmMS

- Invloed van contextuele factoren
 - Leeftijd – geslacht – rijvaardigheid – huishoudgrootte
 - Personen met milde MS:
 - Huishoudgrootte
 - Afstand tot vrienden, afstand tot winkels
 - Personen met gematigde MS:
 - Afstand tot bushalte
 - Personen met ernstige MS:
 - Afstand tot revalidatiecentra

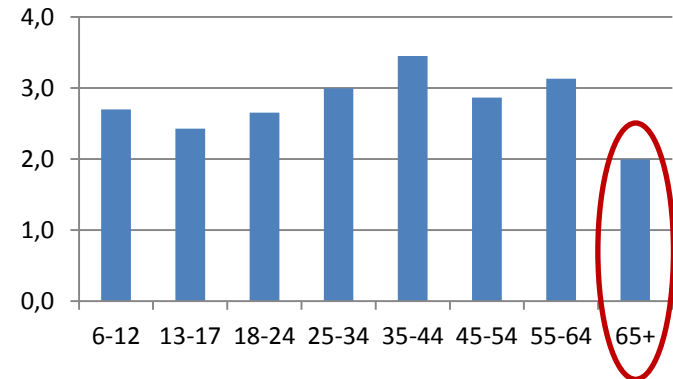

▪ Implicaties

- Beleidsmakers: medische & andere voorzieningen integreren in maatschappij
- Advies over woonomgeving & omgevingsfactoren: wonen dichtbij familie/vrienden (mild) of revalidatiecentra (ernstig)

Verplaatsingsgedrag van ouderen

- OnderzoeksVerplaatsingsGedrag (OVG) Vlaanderen
 - Wanneer – waarom – van/naar waar – waarmee – hoelang – hoever – met wie?
 - OVG Vlaanderen 4 (2008-2013) / Steekproef bij 1600 personen > 6 jaar
- Gemiddeld aantal verplaatsingen volgens leeftijd
 - Gemiddelde = 2,764194 verpl/persoon/dag
 - Werkende bevolking maakt meeste verplaatsingen
 - Sterke afname vanaf +65 jaar

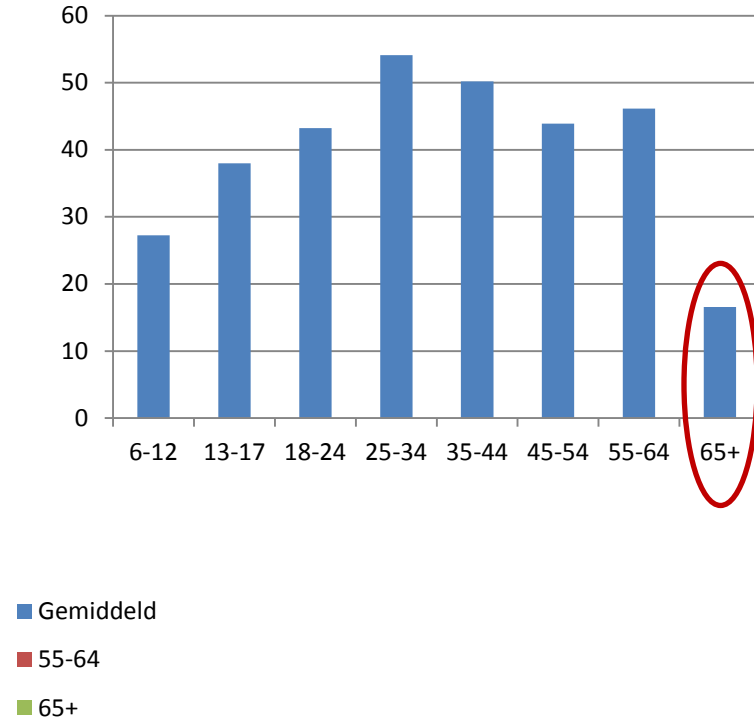
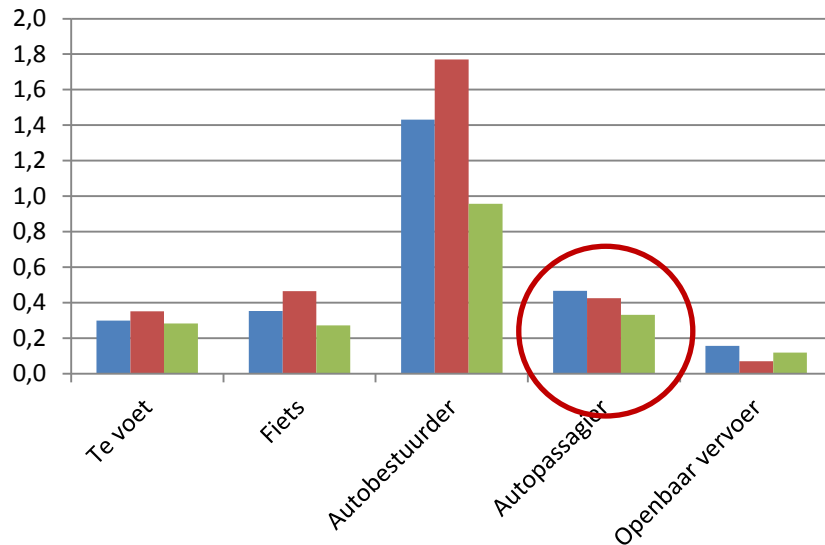
- Wie zijn ouderen?
 - 55-64 jaar: economisch actieve bevolking vs. vroegtijdig pensioen
 - 65-74 jaar: gepensioneerd (en o.a. goedkoper OV)
 - 75-plussers: hoogbejaard, sterkere afname fysieke mogelijkheden
 - ➔ Diversiteit – elk met eigen mogelijkheden & kansen
 - ➔ Vergrijzing: gevolgen voor mobiliteitspatronen & dagelijkse gewoonten

Verplaatsingsgedrag van ouderen

- Gemiddeld aantal afgelegde kilometers volgens leeftijd
 - Gemiddelde = 39,52194 km/persoon/dag
 - Scholieren en werkende bevolking legt dagelijks meeste km af
 - Sterke afname vanaf +65 jaar

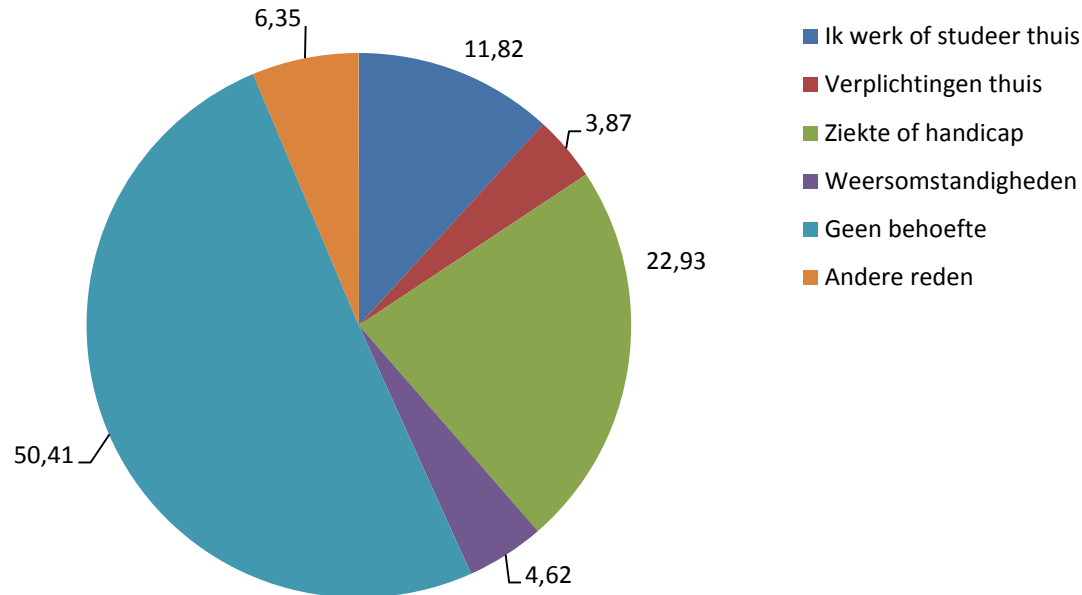
- **Vervoerswijzekeuze**

- Afname vanaf +65 jaar, behalve autopassagier

Verplaatsingsgedrag & immobiliteit

- Mobiliteit versus 'immobiliteit'
 - 76,05% Vlamingen maakt dagelijks minstens 1 verplaatsing
 - Gemiddelde = 2.76 verplaatsingen per persoon per dag
 - Redenen voor niet-verplaatsen → ziekte of handicap telt voor bijna 1/4^{de}
 - Niet verplaatsen tijdens bepaalde dag is soms ook gewenst (50.41%)

Noden op vlak van vervoer bij PMB & ouderen

- Onderzoeksproject: “Businessplan voor een gebiedsdekkend, complementair en geïntegreerd toegankelijk vervoersysteem in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest”

- Marktstudie (IMOB, UHasselt)
 1. Huidige & toekomstige markt potentiële gebruikers aangepast vervoer
 - 2. In kaart brengen van noden van PMB & ouderen**
 - Welke problemen ervaren PMB & ouderen om zich te verplaatsen?
 - Welke vervoerswijzen worden al dan niet gebruikt?
 - Welke wensen en noden hebben ze op vlak van vervoer?

- Ingevuld door **344 personen**, 40% mannen - 60% vrouwen
- Online, via papieren versie of telefonisch

Noden op vlak van vervoer bij PMB & ouderen

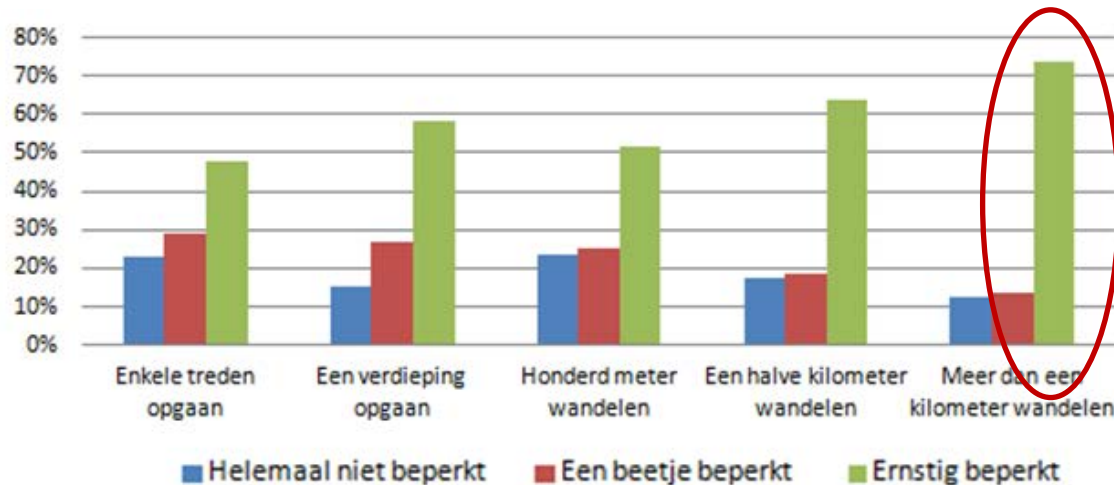
Socio-demografische gegevens

- 36% van respondenten **woont alleen**
 - Geen beroep op gezinsleden voor afleggen van verplaatsingen
- 67% van respondenten verdient **minder dan 2x het leefloon**
 - 12% van respondenten inkomen lager dan of gelijk aan leefloon
- 42% van respondenten **zonder rijbewijs**, 20% niet meer rijgeschikt
 - 62% is voor verplaatsingen met de auto afhankelijk van anderen
- 42% van respondenten woont in (zeer) **landelijke omgeving**
 - Extra beperkingen: voorzieningen gemiddeld verder weg gelegen

Noden op vlak van vervoer bij PMB & ouderen

Mate van beperkt zijn bij stappen of trappen doen

- Veel respondenten ernstig beperkt bij het afleggen van kleine afstanden of trappen doen
- Ongeveer 20% van respondenten wel in staat om 100 meter te wandelen maar **niet om > 1km te wandelen**

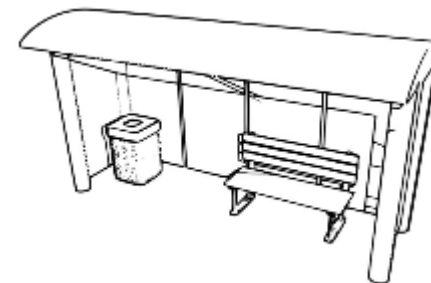

- Ongeveer 72% van respondenten maandelijks belemmerd, 46% minimaal wekelijks en **18% dagelijks belemmerd om activiteit uit te voeren**

Noden op vlak van vervoer bij PMB & ouderen

Gebruik van openbaar vervoer

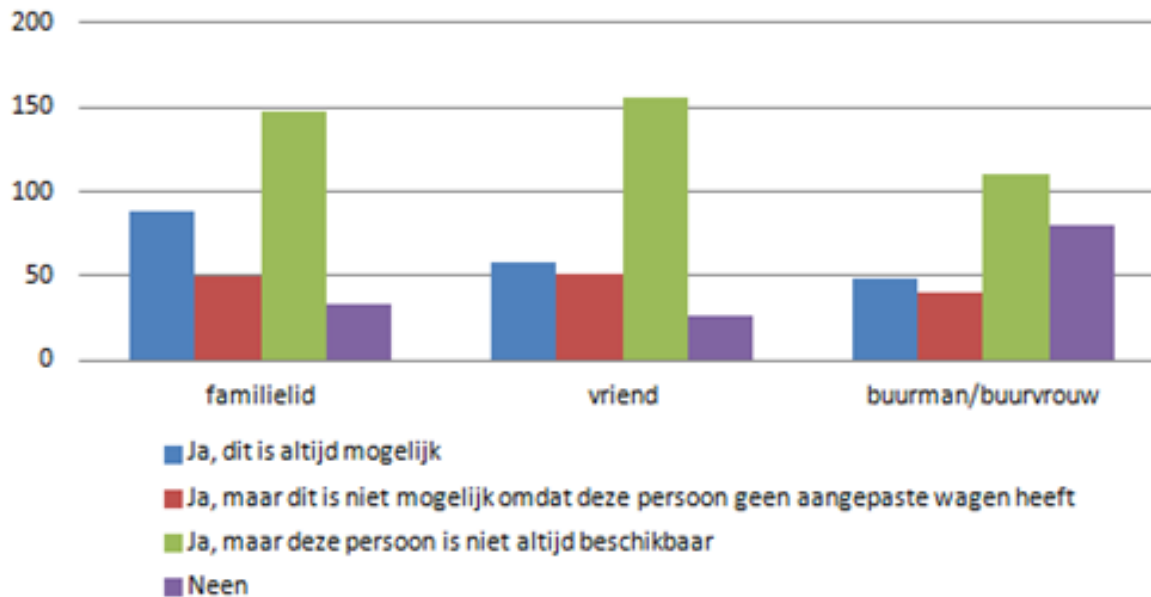
- Bereiken van de haltes niet vanzelfsprekend
- Moeilijkheden bij gebruik van bus
 - 66% van respondenten met een rolstoel **gebruikt bus nooit**
 - 30% gebruikt assistentie hiervoor
 - 13% doet dit zelf maar ondervindt moeilijkheden
- Moeilijkheden bij gebruik van trein
 - 44% van respondenten met een rolstoel **gebruikt trein nooit**
 - 39% gebruikt assistentie hiervoor
 - 16% doet dit zelf maar ondervindt moeilijkheden

Noden op vlak van vervoer bij PMB & ouderen

Beroep doen op sociaal netwerk

- Mogelijkheid om lift te krijgen door familie/vriend/buurman
- Meeste respondenten hebben familie, vrienden en buren
 - Bereidheid om te helpen is groot, maar deze hulp niet altijd beschikbaar
 - Niet altijd gewenst om beroep te moeten doen op anderen (afhankelijkheid)

Noden op vlak van vervoer bij PMB & ouderen

Voornaamste problemen tijdens verplaatsen

- Fysieke of communicatieve drempels
 - **Fysieke** beperkingen
 - Niet durven/kunnen nemen van OV omwille van **ontoegankelijke informatie**
- Bereikbaarheid
 - **Afstanden tot OV-halte** vaak (te) hoog voor personen met een ernstige mobiliteitsbeperking of ouderen
- Nood aan persoonlijke begeleiding
 - **Begeleiders niet altijd beschikbaar** en/of geen aangepaste voertuigen
- Vooraf reserveren van vervoer
 - Gebrek aan flexibiliteit (bv. lange minimale **reserveringstermijnen**)

Bedankt voor de aandacht!
Vragen? Bemerkingen?

Dr. An Neven
Onderzoeker IMOB (UHasselt)
an.neven@uhasselt.be